

WONINGBOUW — PUERTO RICO ALS LES IN AFSTEMMING

Bewerking met ChatGPT

Inleiding

Wonen vormt het meest omvangrijke en tegelijk meest wezenlijke onderdeel van wat wij architectuur noemen. Het is de dagelijkse werkelijkheid waarin architectuur haar betekenis moet bewijzen — niet als idee of beeld, maar als leefomgeving.

Om het wonen in een breder verband te kunnen begrijpen, heeft Carol F. Jopling met haar studie naar woningen in Puerto Rico een opmerkelijke bijdrage geleverd. Zij beschrijft geen architectuur in de gebruikelijke zin, maar een werkelijkheid waarin huizen ontstaan uit een samenspel van processen: vernaculair gegroeid, beïnvloed door koloniale structuren uit Spanje en de Canarische Eilanden, met Afrikaanse invloeden, en later mede gevormd door moderne Amerikaanse ontwikkelingen.

Juist daarin ligt de betekenis van haar werk.

De woning en haar ontwikkeling verschijnen hier niet als model, niet als ontwerp dat wordt toegepast, maar als resultaat van voortdurende afstemming in de tijd. Wat zichtbaar wordt, is geen uitzondering, maar een fundamentele manier van bouwen die ook in Netherlands en Europe lange tijd vanzelfsprekend was.

De casus Puerto Rico toont daarmee niet zozeer een andere werkelijkheid, maar maakt zichtbaar wat bouwen in essentie is — en legt daarmee direct een relatie met de houding die binnen NOVIOTECTO wordt benoemd.

Het huis als proces

Wat Carol F. Jopling beschrijft in haar studie naar woningen in Puerto Rico is in wezen eenvoudig, maar in zijn consequentie ingrijpend: huizen worden niet in één keer gebouwd, maar ontstaan geleidelijk, in samenhang met het leven dat zich erin afspeelt. Zij beginnen klein, worden uitgebreid wanneer dat nodig is, veranderen van indeling en betekenis, en blijven zich aanpassen zolang zij worden gebruikt.

Het huis is daarmee geen object dat tot stand komt en vervolgens blijft bestaan, maar een proces dat zich ontwikkelt in de tijd. Het kent geen definitieve voltooiing en geen vast eindbeeld, maar slechts tijdelijke toestanden die telkens opnieuw worden herzien. In die voortdurende verandering ligt geen gebrek, maar juist de voorwaarde voor functioneren.

Geen ontwerp, maar gebruik

In deze manier van bouwen ontbreekt het klassieke uitgangspunt van de moderne architectuur: het vooraf bepaalde ontwerp als leidend principe. Er is geen definitieve vorm die gerealiseerd moet worden en geen scheiding tussen degene die ontwerpt en degene die gebruikt.

Wat ontstaat, ontstaat vanuit gebruik.

Aanpassingen zijn geen afwijkingen van een plan, maar logische vervolgstappen in een proces. Het huis wordt niet bedacht en daarna bewoond, maar gevormd door het wonen zelf. Daardoor ontstaat samenhang, niet als esthetische keuze, maar als gevolg van voortdurende afstemming tussen behoefte, mogelijkheid en situatie.

Onvoltooidheid als voorwaarde

Wat in de moderne praktijk vaak als onvolkomenheid wordt gezien — het ontbreken van afronding — blijkt hier een essentieel kenmerk. Omdat het huis niet voltooid is, kan het blijven reageren op verandering. Omdat het open blijft, kan het zich blijven ontwikkelen.

Deze openheid maakt het mogelijk dat het huis zijn functie blijft vervullen, ook wanneer omstandigheden veranderen. Niet door vooraf alles te bepalen, maar door ruimte te laten voor wat nog niet bekend is.

Daarin ligt zijn duurzaamheid.

Daarin ligt zijn leefbaarheid.

De moderne onderbreking

De moderne bouwpraktijk heeft dit proces vervangen door een andere benadering, waarin het huis vooraf wordt ontworpen, in één keer wordt gerealiseerd en als voltooid geheel wordt opgeleverd. Daarmee wordt de tijd uit het huis gehaald en wordt verandering gereduceerd tot een verstoring van het oorspronkelijke ontwerp.

Het gevolg is een gebouw dat niet langer vanzelf kan meebewegen met het leven dat het moet huisvesten. Aanpassingen worden complex, kostbaar of ongewenst, en het gebruik moet zich voegen naar een vorm die niet meer kan veranderen.

Wat hier zichtbaar wordt

De kracht van Joplings studie ligt niet in het beschrijven van een uitzonderlijke situatie, maar in het zichtbaar maken van een algemene werkelijkheid: dat bouwen in essentie geen ontwerphandeling is, maar een proces van afstemming.

Tussen mens en ruimte.
Tussen gebruik en vorm.
Tussen tijd en verandering.

Wat hier zichtbaar wordt, is een manier van bouwen die niet afhankelijk is van theorie of stijl, maar voortkomt uit betrokkenheid en noodzaak.

Relatie met NOVIOTECTO

Juist hierin ligt de directe relatie met NOVIOTECTO.

Wat in deze woningen vanzelfsprekend gebeurt, wordt binnen NOVIOTECTO als houding benoemd: architectuur niet begrijpen als object, maar als werking; niet als ontwerp, maar als proces; niet als eindbeeld, maar als voortdurende afstemming.

De woningen in Puerto Rico tonen dat deze benadering geen abstract idee is, maar een concrete en beproefde werkelijkheid.

Slot

Het huis is geen object.
Het huis is geen model.
Het huis is geen ontwerp dat wordt uitgevoerd.

Het huis is een proces dat zich ontwikkelt in de tijd.

En waar dat proces wordt toegelaten,
ontstaat leefbaarheid.

Daar ligt niet alleen een observatie,
maar een opgave.

Traditionele woningen met Spaans (Andalusische) koloniale invloed in bouwstijl. De kleurstelling is een typisch Caribisch en Midden/Zuid-Amerikaans fenomeen; een expressie van identiteit.

Hybride vorm uit begin 20e eeuw, klassieke en vernaculaire invloeden. De galerij voor (balcón) is een element afkomstig uit de Canarische Eilanden, welke daar weer werd overgenomen van Afrikaans-Islamitische cultuur. De balcón is een veelgebruikt element in de architectuur van Puerto Rico. Foto van Ian Poellet

Puerto Rico ligt in een gebied van orkanen: een fenomeen die - gezien de frequentie- een nieuwe afstemming benodigd. Vele woningen zijn reeds onder Amerikaanse invloed gemoderniseerd in betonbouw, welke - op de achtergrond- orkaanbestendig zijn. De houten woningen - op de voorgrond - bleken niet bestand.